

Mosolyszüret

Zöldi Anna

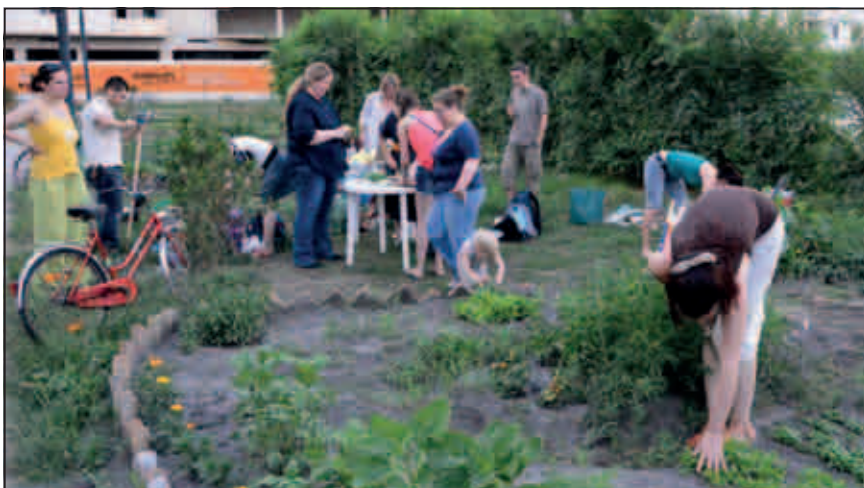
Az idej a közösségikert-mozgalom fényes éve – kár, hogy mindjárt itt a világvége. De hátha ezzel is lehet kicsit késleltetni. Tavasszal Budapesten négy kert bújott elő a földből – na nem a semmiből, hosszas előkészületek után (lásd cikkünket a májusi számban: Paradicsomi piknik). Az őszi (szám)vetés idején az is kiderült, mit arattak, akik vetettek. Úgy tűnik, paradicsomon kívül leginkább mosolyt és jó érzést, vagy, hogy egy elavult kifejezéssel éljünk: szeretetet.

Kertteremtők címmel összegző összejövellt tartott a Kortárs Építészeti Központ az újonnan megnyílt MŰSZI, azaz a volt Corvin Áruház harmadik szintjén működő Művelődési Szint termeiben. A témát *Kristin Faurest*, a Corvinus egyetem oktatója, az *Artemisia Tájépítészeti Stúdió* vezető tervezője, az Amerikai Közösségi Kertek Szövetség elnökségi tagja vezette fel, és rögtön a lényegre hívta fel a figyelmet: nem elég zöldnek lenni, a változáshoz misszióra is szükség van.

A kertészkedéshez kapcsolt misszió per se sokféle lehet, néhány közülük nagyon is kézenfekvő: oktatási programok, fiatalok nevelése, helyi közösségek erősítése vagy egyszerűen csak a szükséges élelmiszerek gazdaságos és egészséges megtermelése, városi körülmények között. Nem is gondolnánk, hogy a zöldség megvásárlása is okozhat problémát – Los Angelesben például a lakosság 27 százaléka nem jut friss zöldséghez, anyagi vagy közlekedési nehézségei miatt. A társadalmi, szociális szerep mellett tehát a kertek gyakorlati haszna sem elhanyagolható.

Nagyobb városokban gyakori a művészeti projektekhez kapcsolt kertészkedés, egyébként mindenütt a helyi adottságok szabják meg a tevékenység irányát. A bemutatott amerikai példák közt szerepelt olyan kert, ahol egy nyugdíjas-otthon számára termeltek, de olyan is, ahol a bűnözés visszaszorítása volt a cél – a kertek sokszor elhagyatott foghíjtelteken létesülnek, amelyek fekete lyukakként viselkedve valósággal vonzzák a „sötét oldal” erőt. A legérdekesebb és egyben legelgondolkodtatóbb Fokváros példája, ahol az előadó maga is részese a programnak. Itt – afféle fordított robinsonád keretében – a bádoggvárosokban tengődő helyi lakosságot igyekeznek visszavezetni saját hagyományaihoz azzal, hogy megismertetik őket őshonos növényeikkel és azok gondozásával.

Amerikai kutatások alapján a haszon nem csak eszmei. Statisztikailag nagyon

is mérhető, a társadalmi, szociális hatáson túl például a városi klíma, sőt még a környék ingatlanárainak vonatkozásában is. New Yorkban már kétezer ilyen kert működik, és a tapasztalatokat komoly kutatásokra épülő szakirodalom foglalja össze. Az eredményekkel tehát érdemes hálalni, meggyőzve a paragon fekvő városi területek tulajdonosait, hogy érdekük a földjüket művelésbe adni. A legnagyobb probléma ugyanis a tulajdonviszonyok tisztázása, a tartós használat lehetőségének megteremtése.

Nincs ez másképp Budapesten sem, éppen ezért számít nagy sikernek, hogy ősze már négy budapesti és három vidéki kertben szüreteltek. A Városi Kertek Közhasznú Egyesület által létrehozott, a Kispesti Önkormányzat támogatásával működő Első Kispesti Kert és a Millenárison működő Lecsós mellé felzárkózott a Grund és a Leonardo Kert – mindkettő a nyolcadik kerületben.

Aki földdel bíbelődik, tudja: a buja vegetáció záloga a biodiverzitás – ezt a telt nyugodtan alkalmazhatjuk a társa-

dalmi folyamatokra is. A kertészkedők összetétele mindenestre ezt igazolja. Bár számottevően több a női kéz – hagyományosan női munkáról lévén szó, ez nem is meglepő – szorgos lakótelepi nyugdíjastól ős copfos villamosmérnökig, fiatal közgazdásztól fiatal kismamáig, alternatív művészcsapattól élsportoló kosárlabdázóig széles társadalmi érdeklődés övezi a mozgalmat, bizonyítva, ami egyébként nem szorul bizonyításra: a Föld mindenkié.

Egyvalamiben megegyeznek a városi kertészek: derűsek, mosolyognak, pozitív aurájuk rátelepszik a Blaha Lujza tér sajátos klímájára. Az óriásira nővő paradicsomon kívül – az ezévi időjárás különösen kedves volt még a padlizsán számára – egyöntetűen a program közösségépítő hatását tartják a legnagyobb nyereségnek. A kerteknek óriási a szemléletformáló hatása: a környéken kószáló szkeptikus, vagy épp ellenséges megfigyelők hamar szimpatizánssokká váltak. A Millenárison a biztonsági őrök drukkolnak, bár még nem kapálnak, a nyóckerben a helyi szubkultúra már eszközt is ragad – nem ragadja meg viszont a lehetőséget az ingyen termés elragadására, holott kerítés nyár közepéig nem volt. Kispesten pedig vannak, akik útvonalat változtattak, csak hogy naponta itt vigyen el az útjuk. Lakótelepi környezetben különösen fontos az ilyen mozgalom, kvázi művelődési intézményként működik – ehhez a kertbarátok maguk is sokat hozzátesznek. Mindenütt általános a minimum havonta szervezett közös program, bográcsozás, közös takarítás, bútorbarkácsolás. És hogy mennyire megéri: a Leonardo utcában a cigányvajdától már házassági ajánlat is érkezett, hiába, a dolgos menyecskének nincs párja.

A kertek osztódással szaporodnak, kettő helyett már négy működik a fővárosban. Az ötödik, a MŰSZI kertje kakukktojás, vagy inkább ufó: a Corvin üvegtégla földeme fölött, a záró üvegtető alatt, nyári 42 fokban, nulla páratartalommal virulnak a növények. (Már amelyik. De a paradicsom itt is jól teljesít.) *Árki Tibor* és a helyi aktivisták kis csapata gondozza őket, komoly elszánással. Esővízzel locsolnak, a téli fűtést sörösdoboz kollektor közös megépítésével tervezik. Az üvegtégla földem nem terhelhető, ezért a vasszerkezetre támaszkodó pallókat, tartókat ácsoltak, amelyeken ládákból nevelik az őshonos és befogadott növényeket – a MŰSZI kertje ugyanis kórházként, menhelyként és kiseddóvóként is működik: amennyiben szobanövényekről van szó.

A kezdő támogatást egy hivatásos kertész adta, akik az indexen megjelent bemutatkozó video hatására döntöttek úgy, ajándékoznak egy halom termőföldet a partizán kertészeknek.

Szintén önszerveződő a Grund Hostel melletti telken működő Grundkert. Ennek lelke *Keszthelyi Zsuzsanna* közgazdász, a Védegylet aktivistája. A Futureal telkén, pályázati pénzből és a közösség lelkesedéséből létesült, sít és törmelék helyén. Egyetlen előnyük egy helyben már beépített öntözőrendszer volt, amit ásott kútba kötöttek. A telepítés laza, művészi vonalvezetésű parcellákból áll, és különlegessége a középen magasodó, vesszőből font komposztáló kas, amibe bárki hozhat rothadásra szánt konyhai hulladékot – persze szigorúan csak olyat, amiből később termőföld válik. Génbankból ajándékba kapott magok révén tájfajta és különleges növényekkel is kísérleteznek: fekete bab, kék krumpli, szegletes lednek – a felsoroltak nem Mikkamakka kertjéből valók. Minden hónapban bográcson buli van, a legutóbbi szeptember 18-án volt, itt bele lehetett kóstolni az 50 kilométeres diétába, a munkahelyi közös főzés vonzó perspektívájába is.

A Kortárs Építészeti Központ (KÉK) koordinálásával jött létre a másik nyolcadik kerületi kert, a Grundtól mindössze egy sarokra, a Leonardo utcában. Különlegessége a kilenc hordóparcella, melyek mindegyike hat, szorosan egymás mellé állított üzemanyag-hordóból áll, és alapterülete megegyezik egy normál parcelláéval. Mozgássérültek is művelhetik. Oktató parcellát is létrehozta – ez már a jövő útja.

A kertészek ugyanis nem csak mosolyognak – tudatosan tervezik a jövőt. A KÉK az oktatásra, tudásbázis kialakítására fókuszál: a tanparcellák mellett írott tananyag kibocsátásra készülnek, amely a Kristin Faurest által említett amerikai tanulságokat teszi közzé. Honlapjukon (<http://kozossegitertek.hu>) megtalálhatóak a művelésre felajánlott területek – van miből választani! A Millenárisban a Fenntarthatósági napon lesz programjuk, a Leonardo Kertben a Placc fesztivál eseményei kapnak helyet szeptember 26-29 között egy-egy vetítés erejéig, október 10-én pedig a Humusz Szövetség által kezdeményezett Komposztálás Napjához csatlakoznak a kertek.

A Grundon már lezajlott egy program fogyatékosok számára, de szeretnének tovább lépni, illetve a helyi feltételeket kihasználva romák, hajléktalanok bevonását szorgalmazzák.

Kispesten tovább folyik a közösség-építő tevékenység, az önkormányzat újabb kert nyitását tervezi, a meglévő közösség pedig részt vesz a Hortus Hungaricus nemzetközi szakkiallításán. Szezonzáró rendezvényükről a szerencsés közönség pompás zsákmánnyal: egy üveg házi készítésű tárkonyecettel térhetett haza.

A MŰSZI eleve önfenntartó közművelődési céllal jött létre, a kert csak paradicsomi plusz, ahová szeretettel várják megfáradt, megunt szobanövényeinket csakúgy, mint földet, deszkát, palántát.

Megrögzött, vagy pechjére ide született városlakónak feltűnő, hogy az internetes kommunikáció milyen nagy segítség ezeknek a közösségeknek a megszervező-

désében, a kapcsolattartásban, az anyagi források előteremtésében. Mintha mindaz, ami a hajdani faluközösségeket életben tartotta, most a világhálón, virtuális formában születne újjá, és hozna létre megint valódi, konkrét csapatokat. A közös földön osztózó, olykor távoli kerületekből, olykor a csak szomszéd lépcsőházból érkező, ám egymást sosem látott parcellatulajdonosok a szó szoros értelmében újra „földikké” válnak.

Nem történt más, csak ami várható volt, nem jött létre más, csak ami eddig fájón hiányzott, de ami mégsem született meg mindaddig, míg nem hajoltunk le újra a földre. Budapest tele van udvarokkal, foghíjjakkal, kár lenne ezt a lehetőséget nem termőre fordítani. ●

